

Zasady OCENIANIA PRZEDMIOTOWEGO Z JĘZYKA POLSKIEGO w Technikum Leśnym w Zagnańsku

I. Dokumenty określające ocenianie przedmiotowe:

Ocenianie przedmiotowe zostało opracowane na podstawie:

- Ustawa z 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jedn.: Dz. U. z 2022 r. poz. 2230)
- Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (tekst jedn.: Dz. U. z 2023 r., poz. 900)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 22 lutego 2019 r. w sprawie oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2023 r., poz. 2572)
- Rozporządzenie MEN z 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. z 2017 r. poz. 1591 z późn. zm.)
- Statut Szkoły
- Ocenianie Wewnątrzszkolne
- Program nauczania języka polskiego:

Barbara Łabęcka ***Ponad słowami*** Program nauczania języka polskiego w liceum ogólnokształcącym i technikum od roku szkolnego 2019/2020

2. Cele oceniania osiągnięć uczniów na języku polskim:

Celem oceniania jest gromadzenie informacji na temat postępów ucznia w zakresie:

- znajomości dziedzictwa literackiego i kulturowego;
- rozumienia tradycji narodowej i europejskiej oraz rozpoznawania jej obecności we współczesnej literaturze;
- interpretacji dzieł literackich w różnych kontekstach;
- rozpoznawania i hierarchizowania wartości w omawianych dziełach literatury;
- orientacji w zjawiskach artystycznych we współczesnej kulturze i ich wartościowania.

3. Wymagania edukacyjne z języka polskiego:

Ucznia obowiązuje:

- a) opanowanie wiadomości i umiejętności wskazanych w wymaganiach edukacyjnych z języka polskiego na poziomie podstawowym lub rozszerzonym opisanych w podstawie programowej.
- b) znajomość zagadnień historyczno-literackich oraz problemów związanych z omawianymi tekstami literackimi i innymi tekstami kultury zgodnie z programem nauczania.

W stosunku do ucznia posiadającego pisemną opinię poradni psychologiczno -pedagogicznej zawierającą informację o specyficznych trudnościach w uczeniu się lub deficytach rozwojowych uniemożliwiających sprostanie wymaganiom edukacyjnym stosuje się zasady omówione w punkcie 4.

4. Pomoc psychologiczno-pedagogiczna na lekcjach języka polskiego:

1. Po zapoznaniu z dokumentacją uczniów z Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej wprowadzenie sugestii poradni do pracy z uczniem w szkole:
 - a. zgodnie z zapisem w Ocenianiu Przedmiotowym oraz wytycznymi CKE w pracach pisemnych uczniów nie są obniżane oceny z powodu błędów ortograficznych, interpunkcyjnych oraz graficznych (załącznik nr 1)
 - b. uczeń ma możliwość ponownego przepisania lub odczytania nieczytelnych części prac (lub całości)
 - c. uczeń, który ma trudności związane z dysleksją, nie musi czytać na głos.

2. Przygotowanie do prac pisemnych, sprawdzianów:
 - a. dokładne omówienie zagadnień, które pojawią się na sprawdzianie, wskazanie pojęć oraz tematów (zaznaczenie w zeszycie)
 - b. systematyczne przeprowadzenie sprawdzianów obejmujących różne partie materiału (lektura, kilka tematów lub po powtórzeniu sprawdzian z epoki literackiej)
 - c. możliwość poprawy sprawdzianów w dogodnym umówionym terminie (jeśli zachodzi taka potrzeba, nawet wielokrotnie)
3. Samodzielna praca ćwiczeniowa:
 - a. prace domowe zadawane uczniom są omówione (uczeń ma możliwość konsultacji z nauczycielem w przypadku trudności)
 - b. prowadzenie słowniczka motywów w celu utrwalania materiału omówionego na lekcjach oraz zapisywania ważnych do matury zagadnień.
 - c. prowadzenie dodatkowych zajęć w ramach zadań statutowych szkoły (Porady i konsultacje polonistyczne)

5. Narzędzia oceniania i gromadzenia informacji:

Wypowiedzi ustne oceniane są według kryteriów opisanych w załączniku nr 2.

Pisemne wypowiedzi (wypracowania) oceniane są według „Zasad oceniania wypracowania” znajdujących się w „Informatorze o egzaminie maturalnym z języka polskiego od roku szkolnego 2022/2023” oraz aneksie, które dostępne są na stronie CKE/ Egzamin maturalny w Formule 2023/ Informatory.

Zasady oceniania pracy grupowej nauczyciel określa przed wykonaniem zadania - ocenę może otrzymać osoba referująca efekty działań grupy wybrana przez jej członków lub wskazana przez nauczyciela, bądź też cała grupa.

Przy ocenach:

- testów sprawdzających wiedzę z większej partii materiału (np. z epoki),
- pisemnych wypowiedzi interpretacyjnych (wypracowań),
- kartkówek oraz sprawdzianów z treści lektury przyjmuje się następującą skalę:

celujący	- 98%
bardzo dobry	- 90%
dobry	- 80%
dostateczny	- 60 %
dopuszczający	- 40 %

Nauczyciel może rozszerzyć skalę ocen, stosując „+”, „i”, „-”, w bieżącym ocenianiu.

6. Rodzaje aktywności ucznia podlegające ocenianiu:

Przedmiotem oceniania są wiadomości, umiejętności oraz postawy ucznia na lekcjach języka polskiego, a zwłaszcza:

- wypowiedzi ustne;
- udział w dyskusji (waga argumentów, etyka i kultura wypowiedzi, dokumentowanie tez);
- praca ucznia na lekcji;
- prace pisemne sprawdzające w różnej formie;
- prezentacje w klasie (referaty, recytacje, efekty własnych działań twórczych);
- praca w grupie;
- wykonywanie zadań domowych;
- samodzielne wykonywanie dodatkowych zadań przez ucznia.

Nauczyciel w klasie maturalnej powtarza zagadnienia z wszystkich epok literackich podczas zajęć dodatkowych, natomiast sprawdziany wiadomości przeprowadzane są w czasie lekcji i oceniane zgodnie z poniższymi wytycznymi. W klasach młodszych przeprowadzane są w zależności od potrzeb sprawdziany obejmujące wiedzę z kilku epok literackich, np. sprawdzian z literatury staropolskiej, które podlegają ocenie. Każdorazowo sprawdzian poprzedzony jest powtórzeniem wiadomości.

7. Sposoby sprawdzania postępów uczniów:

W celu oceniania postępów ucznia stosuje się następujące sposoby sprawdzania wiadomości i umiejętności:

Ocnom bieżącym przypisywane są wagi od 1 do 5.

OCENY O WADZE 5:

1) prace klasowe:

- wypracowanie będące dłuższą samodzielną, wypowiedzią o różnym charakterze,
- sprawdzian wiadomości dotyczący problematyki omówionych tekstów literackich, wiedzy o epoce, zagadnień językowych;

Prace klasowe są przeprowadzane po omówieniu pewnej całości tematycznej (epoka literacka, twórczość wybitnego pisarza);

OCENY O WADZE 3:

- test sprawdzający umiejętność czytania ze zrozumieniem tekstów literackich i nieliterackich;
- sprawdzian wiadomości dotyczący problematyki omówionych tekstów literackich, sprawdzian ze znajomości lektury, zagadnień językowych, kartkówka z trzech ostatnich lekcji;
- odpowiedzi ustne na zadany temat dotyczące omawianych tekstów literackich, zjawisk kulturowych;
- pisemne prace domowe;

OCENY O WADZE 1:

- samodzielne notatki w różnej formie (np. odpowiedzi na pytania z podręcznika, testy CR z podręcznika),
- referaty,
- prezentacje wyszukanych i opracowanych materiałów źródłowych,
- głos w dyskusji,
- recytacja utworów literackich i udział w przedstawieniach teatralnych organizowanych na terenie szkoły.

Nauczyciel każdorazowo przed wykonaniem danej pracy może wskazać, do której kategorii ocen będzie należała ocena za wykonanie zadania.

8. Zasady i procedury oceniania uczniów:

a) Oceny śródroczne i roczne wystawia się na podstawie:

- podsumowania osiągnięć i postępów edukacyjnych ucznia
- ocen otrzymanych przez ucznia w okresie całego półrocza/roku szkolnego, przy czym średnia ważona jest narzędziem pomagającym nauczycielowi w ustalaniu tej oceny
- przystąpienia do obowiązkowych sprawdzianów (wskazanych przez nauczyciela)

b) Przykładowa tabela weryfikacji skali ocen średniej ważonej z ocen bieżących:

1 (niedostateczny)	0,00 – 1,70
2 (dopuszczający)	1,71 – 2,70
3 (dostateczny)	2,71 – 3,60
4 (dobry)	3,61 – 4,50
5 (bardzo dobry)	4,51 – 5,30
6 (celujący)	5,31 – 6,00

c) Podstawą do klasyfikacji śródrocznej i rocznej jest uzyskanie co najmniej 3 ocen cząstkowych z różnych rodzajów aktywności (w tym dwie oceny z prac klasowych).

d) Uczeń ma prawo do poprawy wszystkich sprawdzianów o wadze 5 oraz jednego sprawdzianu o wadze 3 w każdym półroczu.

e) Elementarnym obowiązkiem ucznia jest posiadanie zeszytu z notatkami, pracami domowymi oraz

wklejonymi materiałami, które rozdaje nauczyciel.

- f) Uczeń może dwa razy w półroczu zgłosić nieprzygotowanie do lekcji (w tym: odpowiedź, brak pracy domowej, brak zeszytu, brak tekstu literackiego). Uczeń, nawet gdy zgłosił nieprzygotowanie do lekcji, jest zobowiązany do aktywności w czasie lekcji (notowania, uważnego słuchania).
- g) Nauczyciel może zapytać ucznia, gdy przeszkadza w prowadzeniu lekcji, nawet gdy zgłosił nieprzygotowanie do zajęć.
- h) Nauczyciel może zapytać ucznia ze znajomości treści utworu literackiego przed jego omówieniem.

Szczegółowe wymagania określone w podstawie programowej w załączeniu
(wymagania na poszczególne oceny dla klas I, II, III, IV, V – załącznik nr 3)

9. Ocenianie podczas nauki zdalnej:

Na czas trwania zdalnego nauczania zmienia się wagi:

- a) wypracowania i testy zlecone do napisania drogą elektroniczną będą oceniane z wagą 3,
- b) dłuższe prace domowe (np. rozprawka, praca domowa podsumowująca dany dział/epokę będą oceniane z wagą 3),
- c) w bieżącym ocenianiu kładzie się nacisk na prace domowe, prezentacje, referaty,
- d) sprawdziany, testy poprawkowe będą się odbywały przez platformę Moodle lub pocztę służbową.

10. Egzaminy klasyfikacyjny i poprawkowy:

Egzamin klasyfikacyjny przeprowadzany jest w formie pisemnej i ustnej.

- a) W części pisemnej uczeń redaguje wypowiedź interpretacyjną na jeden z dwóch podanych tematów. Wypowiedź jest punktowana według opisanych w informatorze maturalnym kryteriów.
- b) W części ustnej egzaminu klasyfikacyjnego uczeń odpowiada na pytania na poziomie podstawowym.

Egzamin poprawkowy półroczny oraz roczny przeprowadzany jest w formie pisemnej i ustnej, uczeń ma obowiązek wykazać się znajomością lektur oraz zagadnień omawianych na lekcjach.

W przypadku stwierdzenia, że roczna ocena klasyfikacyjna została ustalona niezgodnie z przepisami prawa przeprowadza się sprawdzian wiadomości i umiejętności ucznia według procedury określonej dla egzaminu klasyfikacyjnego.

Wymagania edukacyjne będą dostosowane do indywidualnych potrzeb ucznia na podstawie aktualnej opinii z poradni psychologiczno-pedagogicznej (patrz p. 3).

11. Tryb i warunki uzyskania wyższej niż przewidywana rocznej oceny z języka polskiego:

Uczeń może ubiegać się o podwyższenie przewidywanej oceny tylko o jeden stopień i tylko w przypadku gdy co najmniej połowa uzyskanych przez niego ocen cząstkowych jest równa ocenie, o którą się ubiega, lub jest od niej wyższa.

Warunki ubiegania się o ocenę wyższą niż przewidywana:

- usprawiedliwienie wszystkich nieobecności na zajęciach;
- przystąpienie do wszystkich przewidzianych przez nauczyciela form sprawdzianów i prac pisemnych;
- uzyskanie z wszystkich sprawdzianów i prac pisemnych ocen pozytywnych (wyższych niż ocena niedostateczna), również w trybie poprawy ocen niedostatecznych;
- skorzystanie z wszystkich oferowanych przez nauczyciela form poprawy, w tym – konsultacji indywidualnych.

Wszelkie zagadnienia nieujęte w Ocenianiu Przedmiotowym regulowane są w Ocenianiu Wewnątrzszkolnym w Statucie Szkoły.

Osoby sporządzające dokument
Marzena Błaut, Antonina Lipińska, Agnieszka Chonzatko

Informacje o błędach uznawanych za ortograficzne w pracach zdających ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się (z dysleksją lub dysortografią) – Formuła 2023

1. W ocenie poprawności ortograficznej wypracowania egzaminator będzie uwzględniał następujące błędy (tzn. liczył je jako błędy ortograficzne):

- błędy w zapisie wyrazów z u – ó, ż – rz, h – ch
- łamanie zasady pisania wielką literą na początku zdania.

2. W ocenie poprawności ortograficznej wypracowania egzaminator nie będzie uwzględniał innych niż wymienione w pkt 1. błędów w zapisie (tzn. nie będzie liczył ich jako błędy ortograficzne), w tym:

- dodawania, opuszczania, przestawiania liter, sylab lub całych wyrazów
- mylenia liter – o podobnym kształcie (a – o, l – ł – t, n – r, m – n, u – w, e – ę, a – ą, i – j, u – y) – dużych i małych (z wyjątkiem początku zdania) – odpowiedników głosek zbliżonych fonetycznie (b – p, d – t, w – f, g – k, dz – c, sz – s, i – y, ę – em – en, ą – om – on, ś – ź, ć – dź) – różniących się w położeniu w stosunku do osi pionowej (p – b, d – b) lub poziomej (m – w, n – u, b – p, d – g, p – g)
- ominięcia drobnych elementów graficznych, w tym – oznaczania miękkości nad literami – kropek (dź, ż, i, j) – „ogonków” przy literach ą lub ę i kreski (wężyka) przy literach ó, t lub ł
- błędów dotyczących podziału wyrazu
- utraty dźwięczności (kóska zamiast kózka, proźba zamiast prośba)
- błędów wynikających ze schematycznego stosowania zasad ortografii, np. startóje bo startować
- mylenia przedrostków z przyimkami, np.: pode szły; błędnego zapisywania przyimków z rzeczownikami i przysłówkami, np.: wklasie, zachwilę, napewno
- niewłaściwego zapisu spółgłosek miękkich, np.: rosinie zamiast rośnie, skosiny zamiast skośny.

KRYTERIA OCENY WYPOWIEDZI USTNEJ NA ZADANY TEMAT DOTYCZĄCY TEKSTÓW KULTURY I ZJAWISK JĘZYKOWYCH

Ocena CELUJĄCY

- pełna i bezbłędna wypowiedź
- erudycyjność wypowiedzi, znajomość cytatów
- funkcjonalna i kompozycja wypowiedzi
- wysoki stopień sprawności językowej, bogate słownictwo, swobodny styl wypowiedzi
- odwołanie się do kontekstów kulturowych, filozoficznych, artystycznych i historycznych

Ocena BARDZO DOBRY

- pełna i bezbłędna wypowiedź
- bogate interpretowanie tekstów, nie - streszczanie
- samodzielne argumentowanie, wnioskowanie i ocenianie
- trójdzielna i spójna kompozycja wypowiedzi
- wysoki stopień sprawności językowej i stylistycznej
- znajomość kontekstów dzieła i uwzględnienie ich w interpretacji

Ocena DOBRY

- odpowiedź na ogół poprawna, dopuszczalne niewielkie usterki merytoryczne
- interpretacja logiczna
- widoczna próba formułowania samodzielnych wniosków i ocen
- wypowiedź spójna
- styl jasny, dopuszczalne drobne błędy językowe

Ocena DOSTATECZNY

- odpowiedź powierzchowna, dopuszczalne nieliczne błędy rzeczowe
- uproszczenia interpretacyjne
- streszczanie utworów, sądy i wnioski odtwórcze
- zakłócenia w kompozycji i spójności wypowiedzi
- styl na ogół jasny i poprawny, wypowiedź komunikatywna, dopuszczalne nieliczne błędy stylistyczne i gramatyczne

Ocena DOPUSZCZAJĄCY

- niepełna, spłycona wypowiedź, błędy rzeczowe
- przewaga streszczania utworów, sądy odtwórcze
- nieporadne formułowanie myśli, brak spójności wypowiedzi, fragmentaryczność
- ubogie słownictwo
- język komunikatywny pomimo błędów stylistycznych i językowych

Ocena NIEDOSTATECZNY

- brak odpowiedzi
- nieznajomość podstawowych treści programowych
- odpowiedź nie na temat
- chaotyczność wywodu
- język niekomunikatywny, rażące błędy fleksyjne i składniowe

Opis wymagań edukacyjnych na poszczególne oceny śródroczne i roczne oceny klasyfikacyjne

Ocena niedostateczna (1)

Uczeń:

- nie zdobył podstawowych wiadomości i umiejętności określonych w podstawie programowej;
- nie interesuje się przebiegiem zajęć;
- nie uczestniczy w lekcji;
- opuszcza prace klasowe;
- nie przygotowuje zadań domowych;
- nie uczestniczy w zajęciach pozaszkolnych.

Ocena dopuszczająca (2)

Uczeń:

- ma fragmentaryczną wiedzę i podstawowe umiejętności określone w podstawie programowej;
- pobieżnie zna treść i problematykę lektur wskazanych w podstawie programowej;
- czyta ze zrozumieniem tekst literacki i interpretuje go z pomocą nauczyciela;
- rozpoznaje podstawowe związki przyczynowo-skutkowe;
- sytuuje w czasie i przestrzeni tylko najważniejsze wydarzenia literackie;
- rozpoznaje przybliżony czas powstania wskazanego tekstu kultury na podstawie konwencji, stylu, obyczaju oraz obrazu kultury materialnej;
- odszukuje najważniejsze informacje w źródle pisanym;
- wykorzystuje z pomocą nauczyciela znalezione informacje;
- posługuje się różnymi odmianami polszczyzny w zależności od sytuacji komunikacyjnej;
- dostrzega niektóre typy błędów językowych;
- przedstawia przy pomocy nauczyciela wyniki swojej pracy w formie ustnej i pisemnej;
- redaguje z pomocą nauczyciela teksty własne;
- aktywnie słucha wykładu i określa jego tematykę.

Ocena dostateczna (3)

Uczeń:

- ma niepełną wiedzę i podstawowe umiejętności określone w podstawie programowej;
- zna treść i problematykę lektur wskazanych w podstawie programowej;
- czyta ze zrozumieniem tekst literacki i samodzielnie przeprowadza chociaż fragmentaryczną jego interpretację;
- wiąże elementarne fakty w łańcuchy przyczynowo-skutkowe;
- selekcjonuje podstawowe wydarzenia literackie;
- przyporządkowuje wcześniej poznany tekst kultury (na podstawie konwencji, stylu, obyczaju oraz obrazu kultury materialnej) określonej epoce literackiej;
- odnajduje najważniejsze informacje zawarte w kilku źródłach pisanych, dokonuje ich wspólnej analizy porównawczej;
- wykorzystuje znalezione informacje;
- przeprowadza analizę źródeł informacji;
- posługuje się różnymi odmianami polszczyzny w zależności od sytuacji komunikacyjnej;
- dostrzega różne typy błędów językowych;
- przedstawia wyniki swojej pracy w formie ustnej i pisemnej;
- redaguje teksty własne i cudze;
- aktywnie słucha wykładu i potrafi go streścić;
- odróżnia fakty od opinii.

Ocena dobra (4)

Uczeń:

- ma podstawową wiedzę i umiejętności określone w podstawie programowej, posługuje się nimi w typowych sytuacjach;

- dobrze zna treść i problematykę lektur wskazanych w podstawie programowej;
- czyta ze zrozumieniem tekst literacki i interpretuje go;
- sprawnie wiąże fakty w łańcuchy przyczynowo-skutkowe;
- hierarchizuje pod względem stopnia ważności wydarzenia literackie;
- rozpoznaje (na podstawie konwencji, stylu, obyczaju oraz obrazu kultury materialnej) czas powstania wskazanego tekstu kultury oraz określa jego powiązania z kontekstem historycznym;
- samodzielnie dokonuje analizy wskazanego tekstu kultury;
- znajduje i porównuje informacje zawarte w różnych (nie tylko pisanych) źródłach;
- przeprowadza krytyczną analizę źródeł informacji;
- sprawnie posługuje się różnymi odmianami polszczyzny w zależności od sytuacji komunikacyjnej;
- rozróżnia pojęcia błędu językowego i zamierzonej innowacji językowej, rozpoznaje i poprawia różne typy błędów językowych;
- określa podstawowe funkcje tekstów (informatywną, poetycką, ekspresywną, impresywną – w tym perswazyjną);
- samodzielnie przedstawia wyniki swojej pracy w formie ustnej i pisemnej;
- sprawnie redaguje teksty własne i cudze;
- aktywnie słucha wykładu, potrafi go streścić, w punktach zapisać najważniejsze tezy;
- odróżnia fakty od opinii, tworzy własne opinie.

Ocena bardzo dobra (5)

Uczeń:

- ma pełną wiedzę i umiejętności określone w podstawie programowej, posługuje się nimi w różnych sytuacjach problemowych;
- szczegółowo zna treść i problematykę lektur wskazanych w podstawie programowej;
- czyta ze zrozumieniem tekst literacki i samodzielnie go interpretuje;
- sprawnie wiąże fakty w łańcuchy przyczynowo-skutkowe i wyciąga wnioski;
- hierarchizuje pod względem stopnia ważności wydarzenia literackie, uzasadnia swój wybór;
- sprawnie podaje (na podstawie konwencji, stylu, obyczaju oraz obrazu kultury materialnej) czas powstania wskazanego tekstu kultury oraz jego powiązania z kontekstami: historycznym, filozoficznym i artystycznym;
- samodzielnie dokonuje analizy i interpretacji określonego tekstu kultury;
- odszukuje i porównuje dane zawarte w różnych (nie tylko pisanych) źródłach, samodzielnie je interpretuje;
- zauważa rozmaite interpretacje tekstów kultury;
- samodzielnie ocenia wydarzenia kulturalne;
- przeprowadza krytyczną analizę źródeł informacji;
- sprawnie posługuje się różnymi odmianami polszczyzny w zależności od sytuacji komunikacyjnej;
- rozróżnia pojęcia błędu językowego i zamierzonej innowacji językowej, poprawności i stosowności wypowiedzi, rozpoznaje i poprawia różne typy błędów językowych;
- określa funkcje tekstów (informacyjną, poetycką, ekspresywną, impresywną – w tym perswazyjną, poznawczą, komunikacyjną i społeczną);
- samodzielnie przedstawia wyniki swojej pracy w formie ustnej i pisemnej;
- sprawnie redaguje teksty własne i cudze;
- aktywnie słucha wykładu, potrafi go streścić, w punktach zapisać najważniejsze tezy;
- odróżnia fakty od opinii, tworzy własne opinie i konfrontuje je z innymi poglądami;
- aktywnie wykorzystuje swoją wiedzę na lekcji.

Ocena celująca (6)

Uczeń:

- ma pełną wiedzę i umiejętności określone w podstawie programowej, posługuje się nimi w różnych sytuacjach problemowych;
- szczegółowo zna treść i problematykę lektur wskazanych w podstawie programowej;
- czyta ze zrozumieniem trudny tekst literacki i samodzielnie go interpretuje;
- sprawnie wiąże fakty w łańcuchy przyczynowo-skutkowe i wyciąga wnioski;

- hierarchizuje pod względem stopnia ważności wydarzenia literackie, uzasadnia swój wybór;
 - bezbłędnie podaje (na podstawie konwencji, stylu, obyczaju oraz obrazu kultury materialnej) czas powstania wskazanego tekstu kultury oraz jego powiązania z kontekstami: historycznym, filozoficznym i artystycznym;
 - zauważa rozmaite interpretacje tekstów kultury i je ocenia;
 - samodzielnie dokonuje wnikliwej analizy i interpretacji wskazanego tekstu kultury;
 - zna literaturę dotyczącą sztuki i wydarzeń kulturalnych, stosuje tę wiedzę
- w różnych sytuacjach problemowych;
- odnajduje i porównuje dane zawarte w różnych (nie tylko pisanych) źródłach, samodzielnie je interpretuje;
 - przeprowadza krytyczną analizę źródeł informacji;
 - sprawnie posługuje się różnymi odmianami polszczyzny w zależności od sytuacji komunikacyjnej;
 - rozróżnia pojęcia błędu językowego i zamierzonej innowacji językowej, poprawności i stosowności wypowiedzi, rozpoznaje i poprawia różne typy błędów językowych;